

« piendum, praeter victualia, sacrae visitationis causa, ita « rigoroſe praecceptum fuiſſe, ut minime proficiat contraria « conſuetudo, etiam immemorabilis ». Quum quidam Coeremoniarium ex antiqua conſuetudine recipere ſoleret duodecim libellas a rectoribus Eccleſiarum, S. C. C. interrogata an talem retributionem percipere valeret, (17 Dec. 1881) reſpondit: *Negative; niſi operam ſuam praebet a rectoribus Eccleſiae ſpecialiter invitatus*. Apud Acta (l. c.).

CAPUT XXVI.

De parochialibus libris, regestis, documentis, instrumentis etc. et de archivio.

661. *Quinam ſunt libri parochiales?* Sunt 1º Liber baptis morum, ſi paroecia ſacrum fontem habeat. 2º Liber confirmatorum. 3º Liber matrimoniorum. 4º Liber defunctorum. 5º Liber ſtatus animarum.

662. *Quaenam ſunt alia regesta, documenta, instrumenta etc.* 1º Inventarium rerum Eccleſiae, ſcilicet bonorum immobilium, mobilium, iurium etc. 2º Elenchus onerum quibus Eccleſia gravatur. 3º Documenta et instrumenta, quae ad praedicta bona et onera (ſive quoad fundationem, ſive quoad reductiones aliasque mutationes) ſpectant. 4º Regesta pro uniuſcuſque oneris (ſcilicet Miſſarum pro populo, legatorum piorum etc.) ſatisfactione a parochiſ exequenda. 5º Regesta pro oneribus v. g. decimarum, cenſuum etc. in favorem paroeciae, ſatisfaciendis ab aliis. 6º Regesta pro piis confraternitatibus, ſi a parochiſ regantur et adminiſtrentur. 7º Theca (*busta*) continens chartas ad vicariatum ſpectantes, ſi parochus ſit etiam vicarius foraneus. 8º Theca pro SS. Reliquiarum et Indulgentiarum teſtimonialibus. 9º Synodus dioceſanae et provinciales. 10º Theca miſcellanea pro aliis legibus et decretis ſive episcopalibus ſive regionalibus, ſive pontificiis ab Episcopo communicatis. 11º Theca pro quibuslibet aliis memoriis vel documentis (etiam municipalibus vel

gubernativis), quae ad paroecias referantur vel quomodo-libet neceſſario aut utiliter ſervanda ſint.

663. *Quid notandum circa libros parochiales?* 1º Quae ſcribi debent, in iisdem (non vero in foliis volantibus), et quidem ſtatim, ſcribantur. 2º Non ſolum praesentes, ſed etiam antiqui, conſerventur. 3º Quoad baptis mata, exigitur etiam liber notitiarum ſecretarum (iuxta dicta n. 180).

664. *Quid notandum circa archivium parochiale?* Non tantum ut libri Eccleſiae ſtatim inveniri poſſint, quantum ad evitandum periculum, ne poſt parochi mortem ab haeredibus ſumantur, oportet ut in ſingulis paroeciis locus pro iisdem reſervatus adſit, qui pro archivio primo intuitu cognoscatur, et verbum *Archivium* in fronte habeat. In illo autem libri, instrumenta, regesta etc. ſupra dicta (cum inſcriptione in dorſo) reponantur, in ordine collocentur et ſub clave cuſtodiantur. Si aliquid ab archivio extrahi atque ad tempus alibi remanere debeat; tunc eius loco memoria ponatur. In magnis Archiviis autem oportet etiam ut index generalis, atque inſuper in ſingulis thecis indices particulares adſint.

Alia vero, quae ad parochum ſpectent atque ad haeredes tranſire debeant, non in archivio ſed alibi teneantur.

CAPUT XXVII.

De parochiſ quatenus eſt cuſtos atque adminiſtrator rerum Eccleſiae et beneficiatus.

Agendum eſt 1. De harum rerum cuſtodia. 2. De oneribus adimplendis. 3. De erogandis redditibus beneficii parochialis, et de feſto Titularis.

ARTICULUS I.

De cuſtodia rerum Eccleſiae.

665. *Quomodo, cur, et ſub qua culpa tenetur parochus res Eccleſiae cuſtodire?* Debet eas cuſtodire diligenter, quia (ut ait Trid. XXV. II) *Dei ſunt*, et ſummo

pere oportet ut sarta tectaue servantur, ut Dei cultui et pauperum levamini prospici possit. Negligentia gravis, ex qua grave detrimentum vel periculum suboriturum esset, peccati mortalis reatum includeret sine dubio.

666. *Explica in particulari ad quid teneatur parochus ut custos rerum Ecclesiae?* Tenetur 1° ad inventarium; 2° ad conservationem; 3° ad defensionem; 4° ad manutentionem; 5° ad procurandam fructificationem; 6° ad scadentiarium conficiendum et in regula servandum.

667. *Quid de inventario?* Parochus, dum primitus Ecclesiae suae possessionem ceperit, cognoscere debet quomodo res se habeant: nempe quinam sint fundi (sive rustici sive urbani, ubi Ecclesiae adhuc relinquuntur), quae nam capitalia et iura; quid in bono statu et (propter hypothecam) in tuto, quid vero in malo statu vel in periculo sit. Item quanti sint (in media) redditus annui. Deinde quae sint onera, et expensae necessariae. Sic inventarium conficiet in duplici exemplari, quorum unum apud se retinere, et aliud in Cancellaria Episcopali deponere debet. Mutationes autem, quae in posterum accident, in ipso sine mora adnotanda erunt.

668. *Quid de conservatione?* Imprimis vigilandum erit ut conserventur capitalia. Vigilet praecipue parochus ut suo tempore hypothecae renoventur; et ne capitalia in manibus non tutis, aut futuris periculis exposita, sive apud se ipsum sive apud alios, relinquuntur. Non permittat ut in fundis servitutes efformentur. Curet denique ut iura omnia conserventur. Hinc, v. g. parochus *iura stolae* exigere debet; secus enim successoribus praeiudicium inferret. Attamen vide dicta (n. 615. X).

669. *Quid de defensione?* Parochus iura Ecclesiae inique oppugnata aut non satisfacta, etiam ope tribunalium (attamen solum in casu extremo et pro re vere momentosa; non vero si solum de aliquo iure stolae pro casu extraordinario ageretur) sustinere, defendere et exigere debet. Ex proprio litis expensas sustinere teneretur,

etsi sine sua culpa lis necessaria evasisset. Si tamen expensae modicae non forent, et de iuribus non propriis praecise (nempe circa fructus), sed beneficii, ageretur; tunc (si ex beneficio ipso superflua sufficientia non remanerent) aliquas reductiones, aut facultatem aliquid alienandi, vel debitum beneficii ipsius nomine contrahendi, implorare deberet. In quovis autem casu cavebit ne in lites mali exitus periculosas contra regulas bonae administrationis se coniciat. Cf. Lugo (*De Iust. IV. III. 51*).

670. *Quid de manutentione?* Si fundos rusticos aut fabricas sub sua administratione habeat, reparationes necessarias (quoad arbores, vites, muros, trabes etc.) ut in bono statu servantur, procurare; et, quod reapse et convenienter factae sint, certum se reddere debet. Quoad expensas, quae ad manutentionem requiruntur, valent supra dicta (n. praec.); beneficiatus quippe (tamquam usufructuarius) ad modicas dumtaxat reparationes tenetur; non vero ad immodicas et extraordinarias, nisi ex propria culpa tales evasisset aut nisi superflua ex beneficio haberet; secus enim, quomodo sive ex arborum caesione, sive ex aliis bonis ecclesiasticis provideri possit, Episcopus consulendus esset.

671. *Quid de fructificatione?* Parochus pecuniam Ecclesiae otiosam non retinebit; sed tam ex ista quam ex aliis rebus fructiferis curabit ut meliori modo possibili fructus honeste percipiantur; idque praecipue si fructus ad hoc vel illud pium onus adimplendum taxative designati fuissent. Cavendum tamen ne, ad maiorem fructum habendum, sors periculo exponatur. Ordinarie schedulae (it. *cartelle*) gubernativae debiti publici, vel Institutorum quae *fundiarum* appellantur, maiorem securitatem praeseferunt et proinde aliis titulis praeferrere debent.

672. *Quid de scadentario?* Est prospectus epocharum in quibus aliquid momentosum fieri debet; ex quo scilicet intelligitur v. g. quando talis vel talis hypotheca renovari; aut (quoad census) titulus recognitor exigi; aut

citatio iudicialis (ne praescriptio sequatur) peragi debet. Item quando cessat terminus pro reductione Missarum, pro gratia vel facultate concessa ad tempus etc. Scadentiarium istud, uti patet, deservit in auxilium memoriae, et, si termini isti forent multi aut in rebus valde momentosis, esset omnino necessarium, atque in conscientia obligatorium.

ARTICULUS II.

De oneribus adimplendis.

673. Onera adimplenda alia sunt fixa, et alia adventitia. Fixa sunt quae parochus sive ex bonis parochialibus, vel utcumque a se administratis, sive ex iuribus ab aliis Ecclesiae solvendis adimplere debet; et consistere possunt in pensionibus, dotibus, eleemosynis, Missis fundatis, anniversariis etc. Adventitia autem sunt, v. g. onera Missarum quae sive ex pecunia recollecta pro animabus purgantibus, sive ex eleemosynis datis a particularibus personis, celebrari debeant.

II. Non semper sufficit ut fiat sicut antecessor facere solebat; forte enim consideratum non fuit, v. g. quod reductiones erant temporaneae et tempus iam praeteriit. Parochus pro unoquoque onere regestum (vulgo *vachetta*) habeat, in quo sequentia describantur: 1° Brevis oneris ipsius historia cum praecisa indicatione foundationis. 2° Mutationes et reductiones (si quae intervenissent). 3° Summae quotannis perceptae. 4° Erogationes et expensae. 5° Praesens debitor. 6° Quidquid demum necessarium videatur, ut Episcopus (cuius revisioni omnia subiici debent) intelligat quomodo res se habeant.

III. Onera adimpleri debent prout iacent, neque posticipari possunt; imo (si de Missis quotannis celebrandis agatur, vel si utcumque ex anticipatione damnum aliquod successoribus vel aliis obvenire possit) nequidem anticipari valent. Onera adimplenda sunt diligenter et cum circumstantiis

a fundatione requisitis vel a legitimo superiore determinatis. Si impedimentum aliquod obstaret, res ad Episcopum deferri deberet.

IV. Onera adventitia in apposito regesto notanda sunt, cum indicatione eleemosynae et circumstantiarum, quae forte ab offerente requisitae fuerint. Adnotatio fieri debet statim. Onera autem, quibus intra modicum tempus iuxta intentionem offerentium satisfieri nequit, in conscientia acceptari non possunt. Vide Bened. XIV (*De Syn. XIII. ult. 10*).

V. Si in fine anni Missae non adhuc celebratae superessent, Episcopo sub gravi tradi deberent; ut patet ex Decr. *Vigilanti* (v. *Examen Vol. III. n. 4104*).

674. *Quid de sanatoriis, de reductionibus, et de casu imminutionis reddituum, qui pro Missis celebrandis destinati erant?* De sanatoriis pro foro conscientiae, vide supra *n. 104*. Pro aliis casibus recurrere oportet ad S. Sedem per curiam episcopalem; et, si placet, vide *Examen (Vol. IV. n. 4210-4219)*.

675. *Quomodo erogandae erunt eleemosynae collectae in concione pro animabus purgantibus, vel in capsulis expositis pro iisdem?* Erogari debent in Missis vel officiis mortuariis iuxta consuetudinem notoriam atque a parochis (etiam meticulosae conscientiae) servatam. Quoad concionem praedictam in quadragesima peractam adesse solet consuetudo praelevandi aliquid pro concionatore; et quidem in summa tantillum abundantiori, v. g. 10 p. $\frac{0}{10}$, si propter Ecclesiae paupertatem concionator non posset aliter sufficienter compensari; sed vereor ne (quoad excessum a populo ignoratum) de abusu agatur. Quoad dictas capsulas, si consuetudo esset faciendi erogationes, de qua merito dubitari posset ne ab offerentibus satis cognoscatur et approbetur, tunc erogationis modus reddi deberet notorius.

676. *Quid si parochus dotes vel eleemosynas distribuere deberet ex legato pio eius administrationi commisso?* Distributio fieri debet iuxta sensum in testamento

expressum, nempe iuxta id quod testator in mente habebat; quod eruitur a sensu naturali et obvio verborum, nisi ex circumstantiis argui debeat quod in sensu plus vel minus improprio locutus fuerit. Si autem tali modo legatum adimpleri nequiret; tunc recurrere oporteret ad Episcopum, qui, si facultatem non haberet, a S. Sede illam obtinebit.

677. *Quid de eleemosynis ex legato dandis pauperibus?* Bonacina dicit (*III. xvii. 8 § 4 n. 2*): « Testatoris voluntas adimpleri videtur, quibuscumque pauperibus (eleemosyna) tradatur...., etiamsi extent alii maiori « paupertate laborantes ». Caveat tamen parochus ne hoc praetextu suis consanguineis (etsi aliquantulum pauperibus) omnia tradat; quod certe iuxta mentem testatoris non esset.

678. *A dotibus, quae puellis honestis dandae essent, deberetne excludi puella, quae semel lapsa fuisset?* Certe non obstat lapsus occultus. E contra certe obstarent lapsus notorii atque habituales. Quaestio esse potest de uno vel altero lapsu; et, meo sensu, inter lapsus antiquos et lapsum praesentem vel recentem (maxime si aliae perfecte honestae concurrerent) distingui debet. Vide Praxim (*Ed. III. Vol. II. n. 1310 vi*).

679. *A dotibus, quae dandae sint virginibus, deberetne excludi puella clam corrupta?* Negative: bene vero si notorie virginitatem amisisset. *Praxis (l. c.)*.

680. *Verbum puella (it. zitella) quid significat?* Significat foeminam quae saltem duodecimum annum compleverit, et nunquam nupserit.

681. *Dotes dandae puellis nupturis possuntne dari puellis religionem ingressuris?* Negative. S. Lig. (*III. n. 990*).

682. *Dotes dandae puellis monacandis, possuntne dari puellae, quae vota perpetua quidem sed simplicia emittat in congregatione ab Ecclesia approbata?* Affirmative; dummodo testator contrarium clare non statuerit. Cf. Lucidi (*II. pag. 309*).

683. *Dotes relictæ puellis nupturis possuntne dari viduis iterum nupturis?* Negative, quia vidua, etsi iuvenis esset, non amplius dicitur puella.

684. *Legatum relictum orphanis potestne dari filiis qui habeant parentes inutiles?* Negative.

Posset tamen Episcopus in hoc et in praecedenti casu talem commutationem concedere, si forte puellae et orphani veri nominis tunc deessent: ageretur enim de re leviuscula et de casu tractum successivum non habente. Vide *Examen (Vol. III. n. 3920)* et *Monitore eccles. (Vol. XIII. pag. 53)*.

ARTICULUS III.

De erogandis redditibus beneficii parochialis et de festo Titularis.

685. *Quid de parochia quoad fructus praebendae parochialis?* Si, ultra expensas necessarias pro onerum satisfactione, pro cultu, et pro honesta et decenti sua sustentatione, superflua adessent, tunc illa in usus pios erogare stricte teneretur. Sed de hoc sermo ex professo redibit infra, ubi de iuribus parochi.

686. *Quid notandum circa officium divinum in festo Titularis?* Parochus celebrare debet festum Titularis ritu dupl. 1. cl. Fit de Titulari, nisi occurrat 1º Cum alio dupl. 1. cl. digniori (quale esset etiam Festum Nativ. S. Io. Baptistae et Ss. Ap. Petri et Pauli). 2º Cum Dom. 1. cl. 3º Cum vig. Nativ. D. N. I. C. et Pent.; die Circumcis.; die oct. Epiph.; fer. 4. cin.; tota hebdom. mai.; infr. oct. Pasch. et Pent.; in Ascens. D.; in fest. Corp. Christi, in Assumpt. B. V.; et solemn. omnium Sanctor. In tali occursu transfertur ad primam diem non impeditam iuxta regulas translationis. Si non adsit offic. propr., fit de commun.; lectiones, utrum ex 1., an vero ex 2. loc.

sumi debeant, dignoscitur ex evangelio vel oratione; sin minus, prout melius videbitur. In Missa dicitur Cr.

Post Festum celebretur octava; quae tamen non habet locum a fer. 1. cin. usque ad Dom. in Albis; a vig. Pent. usq. ad fest. SS. mae Trinitatis; et a die 17 decemb. usq. ad Epiphan. inclusive. Infra oct. fit de festis duplicibus et semiduplicibus occurrentibus cum commemoratione octavae. Si vero occurrant dies neque dictis festis neque dominicâ impediti, tunc fit de oct. ritu semiduplici. Lect. 1. noct. script. curr.; lect. 2. et 3. noct. de communi (quae ex 1. et 2. loc. alternandae sunt, si pluries de octava fiat). Missa sicut in die Festi cum 2. et 3. orat.

Dies octava celebratur ritu dupl. min. Si eo die occurrat dupl. 1. vel 2. cl., tunc de die octavae fit commemoratio dumtaxat in vesp., laud., et Miss. etiam solemn. Si tale dupl. classicum non occurrat, tunc fit de die octava; et omnia sicut in die Festi, exceptis lection. quae in 1. noct. erunt script. curr. et in aliis de communi cum commemoratione Sancti occurrentis in I. et II. vesp. in laud. et Miss.

Si festum Titularis aut eius octava deiecerint a propria sede alia festa in kalendario indicata, ut supra dixi tunc ista transferri debent, nisi sint duplicia minora vel semiduplicia, quia hoc in casu simplificanda sunt eo die quo cadunt, iuxta rubricas a SS. D. no Nostro Leone XIII praeceptas.

CAPUT XXVIII.

De parochio quoad officium rectoris Ecclesiae.

687. *Ex hoc capite parochi ad quid tenentur?* Praeter supra dicta (n. 673 et 521) circa onerum adimplementum, et devotionem in sacris functionibus procurandam, tenentur speciatim ad sequentia.

I. Curent decentiam, munditiam et nitorem imprimis Ecclesiae, et deinde apparatus, confessionarium et totius sacrae suppellectilis; item renovationem SS. Sacramenti et aquae lustralis. Provideant ut lampas ante ipsum SS. Sacramentum nocte et die semper ardeat; et clavis tabernaculi in tuto custodiatur. Tutissimi sint tum circa vinum pro Missis (ne sit adulteratum vel aqua mixtum), tum circa hostias et particulas (ne confectae fuerint ex farinis emptis cum periculo quod non sint triticeae). Non permittant ut vota cerea vel argentea pro gratia obtenta partes minus pudicas repraesentent (S. R. C. 19 Maii 1881). Animadvertant ne petra sacra alicuius altaris (v. g. per fractionem), vel calices (propter deauritionis amissionem vel foramen), vel sacra indumenta (per amissionem propriae formae) dissacrata evaserint.

II. Provideant ut Missae omnes in altaribus designatis celebrentur; et, si sint *de requie*, varientur orationes (pro uno, vel pro una, vel pro pluribus) iuxta intentionem illorum qui eleemosynas dederunt.

III. Curent ut rubricae observentur, et speciatim 1° Ut tabernaculum SS. mi Sacramenti conopaeum habeat. 2° Ut corporalia, pallae, tobaleae altaris, amictus, albae, cingula, manipuli, et stolae, si de novo conficiantur, nisi prius rite benedicta fuerint, non adhibeantur: neque (antequam manu clerici in sacris fuerint abluta) purgatricibus tradantur; neque demum, si pro Ecclesia evaserint inutilia, ad usus profanos adhibeantur. 3° Ut clerici in minoribus subdiaconi vices non gerant seclusa vera necessitate; nec sufficit si inserviant sine manipulo. (*Decr. 2221. 2963*).

IV. Horis fixis, populo commodis et sub quovis respectu convenientibus (quamvis sibi incommodis), Missas ordinent, aliasque sacras functiones peragant. Dixi *sub quovis respectu convenientibus*; cavendum enim est ne inconsulta novitate aliarum Ecclesiarum functiones turbentur. Maxime autem curent ut Missae aliaeque functiones iuxta campanae sonitum exeant, non vero modo prius mo-